

NÁRODNÍ
PAMÁTKOVÝ
ÚSTAV

ÚZEMNÍ ODBORNÉ
PRACOVISTĚ
V PARDUBICÍCH

Památková ochrana vesnických sídel

Rok 1989 je pro památkovou péči v oblasti staveb venkovského stavitelství skutečně přelomovým bodem. Oproti historickým jádrům měst, zůstávaly na venkově přes veškeré snahy památkářů pod legislativní ochranou pouze jednotlivé kulturní památky, větší soubory chráněných staveb se nacházely jedině ve skanzenech. Zbývající bohatý fond našťastí z větší části přežil, a to i díky typickému českému fenoménu označovanému jako „chalupaření“. Od roku 1990 došlo k postupnému vyhlášení 278 vesnických památkových rezervací a zón. Plošná ochrana historických venkovských sídel významným způsobem v současnosti pomáhá uchovat mimořádně cenný obraz a urbanistickou strukturu českých vesnic.

Hlinsko, Betlém, Muzeum v Přírodě Vysočiny, počátky zástavby se datují do první poloviny 18. století. Žili zde převážně drobní řemeslníci, zejména hrnčíři a tkalci, ale také krejčí, kožešníci, hračkáři, sedláři a ševci. Od konce 19. století zde bydleli tovární dělníci. Od 60. let 20. století docházelo k postupné devastaci domků, i přesto si ale tato městská část zachovala svůj urbanistický ráz až do 80. let, kdy se situace začala zlepšovat.

Dům č. p. 62 stav v roce 1988. Muzeum v přírodě Vysočina, Betlém.

Zásadní metodickou výzvou zůstává nutná proměna původní funkce jednotlivých staveb, zejména v hospodářském zázemí vesnických usedlostí. Značný důraz je kladen nejen na obnovu „lidového“ tvarosloví, ale i uchování materiálové a konstrukční autenticity. Pro podporu obnovy staveb venkovského stavitelství byla zřízena řada dotačních titulů, z nichž nejvýznamnější je Program péče o vesnické památkové rezervace a zóny a krajinné památkové zóny Ministerstva kultury České republiky.

V roce 1995 byla vyhlášena Památková rezervace lidové architektury Betlém v Hlinsku. Důvodem je jedinečnost dochovaného urbanistického celku převážně roubených objektů ve středu města. Tento výjimečný soubor spravuje Muzeum v přírodě Vysočina. Kromě celoročně přístupných expozic v roubenkách je zde možné navštívit funkční tkalcovskou dílnu vyrábějící žínkové šály, restauraci, kavárnu, prodejnu bylinek nebo hudebních nástrojů.

Dům č. p. 62 stav v roce 2019. Muzeum v přírodě Vysočina, Betlém.

Dům č. p. 134 stav v roce 1988. Muzeum v přírodě Vysočina, Betlém.

Dům č. p. 134 stav v roce 2019. Muzeum v přírodě Vysočina, Betlém.